

1989. évi II. TÖRVÉNY

az egyesülési jogról¹

Az Országgyűlés az egyesülési szabadság érvényesülése érdekében — összhangban az Alkotmány, valamint a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányának rendelkezéseivel —, a következő törvényt alkotja:

I. Fejezet

Általános rendelkezések

1. § Az egyesülési jog mindenkit megillető alapvető szabadságjog, amelyet a Magyar Köztársaság elismer, és biztosítja annak zavartalan gyakorlását. Az egyesülési jog alapján mindenkinek joga van arra, hogy másokkal szervezeteket, illetőleg közösségeket hozzon létre vagy azok tevékenységében részt vegyen.

2. §² (1) Az egyesülési jog alapján a magánszemélyek, a jogi személyek, valamint ezek jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetei — tevékenységük célja és alapítóik szándéka szerint — társadalmi szervezetet hozhatnak létre és működtethetnek.

(2) Az egyesülési jog gyakorlása nem sértheti az Alkotmány 2. §-ának (3) bekezdését, nem valósíthat meg bűncselekményt és bűncselekmény elkövetésére való felhívást, valamint nem járhat mások jogainak és szabadságának sérelmével.

(3) Társadalmi szervezet minden olyan tevékenység végzése céljából alapítható, amely összhangban áll az Alkotmánnyal és amelyet törvény nem tilt. Társadalmi szervezet elsődlegesen gazdasági-vállalkozási tevékenység végzése céljából nem alapítható. Az egyesülési jog alapján fegyveres szervezet nem hozható létre.

(4) A társadalmi szervezet, a társadalmi szervezetek szövetsége, továbbá — ha az alapszabály így rendelkezik — a társadalmi szervezetek szervezeti egysége jogi személy. A társadalmi szervezetnek az a szervezeti egysége nyilvánítható jogi személlyé, amelynek önálló ügyintéző és képviselői szerve van, valamint a működéséhez szükséges vagyonnal (önálló költségvetéssel) rendelkezik.

3. § (1) A társadalmi szervezet olyan önkéntesen létrehozott, önkormányzattal rendelkező szervezet, amely az alapszabályban meghatározott célra alakul, nyilvántartott tagsággal rendelkezik, és céljának elérésére szervezi tagjai tevékenységét.

(2) A tömegmozgalom tevékenységében nem nyilvántartott tagok is részt vehetnek.

(3)³ Pártnak és szakszervezetnek csak magánszemélyek lehetnek a tagjai.

(4) A társadalmi szervezet alapításához az szükséges, hogy legalább tíz alapító tag a szervezet megalakítását kimondja, alapszabályát megállapítsa, ügyintéző és képviselői szerveit megválassza.

4. § (1)⁴ A társadalmi szervezet megalakulását követően kérni kell annak bírósági nyilvántartásba vételét. A társadalmi szervezet nyilvántartásba vétele nem tagadható meg, ha alapítói az e törvényben előírt feltételeknek eleget tettek.

A társadalmi szervezet a nyilvántartásba vétellel jön létre.

(2)⁵ A párt munkahelyi szerveződésére, gazdálkodására (19. §), valamint megszűnésére [16. § (2) bekezdés e) pont, 20—21. §] külön törvény⁶ rendelkezései az irányadóak.

¹ A kihirdetés napja: 1989. január 24.

² A 2. § (1)-(2) bekezdése az 1989: XXXIII. törvény 12. §-ának (1) bekezdésével megállapított szöveg.

³ A 3. § (3) bekezdése az 1989: XXXIII. törvény 12. §-a (2) bekezdésének megfelelően módosított szöveg.

⁴ A 4. § (1) bekezdésének utolsó mondata az 1993: XCII. törvény 41. §-a (1) bekezdésének b) pontjával megállapított szöveg.

⁵ A 4. § (2) bekezdését az 1989: XXXIII. törvény 12. § (3) bekezdése állapította meg.

⁶ Lásd a pártok működéséről és gazdálkodásáról szóló 1989: XXXIII. törvényt.

4/A. §⁷ Az egyesületre (Ptk. 61—64. §) e törvény alkalmazásakor a társadalmi szervezetre vonatkozó szabályok az irányadók.

5. § Nem minősül társadalmi szervezetnek a magánszemélyeknek az egyesülési jog alapján létrehozott olyan közössége, amelynek működése nem rendszeres, vagy nincs nyilvántartott tagsága vagy e törvényben meghatározott szervezete.⁸

II. fejezet

A társadalmi szervezet alapszabálya

6. § (1) A társadalmi szervezet alapszabálya az abban meghatározott célkitűzéseknek megfelelően biztosítja a szervezet demokratikus, önkormányzati elven alapuló működését, elősegíti a tagok jogainak és kötelességeinek érvényesülését.

(2) A társadalmi szervezet alapszabályában rendelkezni kell a szervezet nevééről, céljáról és székhelyéről, valamint szervezetéről.

7. § (1) A társadalmi szervezet elnevezése és célja — az érdekelt jogi személy hozzájárulása nélkül — nem keltheti azt a látszatot, hogy a társadalmi szervezet a tevékenységét más jogi személy tevékenységéhez kapcsolódóan fejti ki.

(2) A társadalmi szervezet elnevezésének az ország területén hasonló működési körben tevékenykedő, korábban bejegyzett társadalmi szervezetek elnevezésétől különböznie kell.

III. fejezet

A tagok jogai és kötelességei

8. §⁹ (1) A társadalmi szervezet ügyintéző és képviseleti szervének bármely magyar állampolgár, továbbá letelepedési, bevándorlási vagy tartózkodási engedéllyel rendelkező nem magyar állampolgár tagja lehet, amennyiben a közügyek gyakorlásától nincs eltiltva.

(2) Párt alapítója és tisztségviselője csak olyan személy lehet, aki az országgyűlési képviselők választásán vagy a helyi önkormányzati képviselők választásán választójoggal rendelkezik.

9. § A társadalmi szervezet tagja

- a) részt vehet a társadalmi szervezet tevékenységében és rendezvényein;
- b) választhat és választható a társadalmi szervezet szerveibe;
- c) köteles eleget tenni az alapszabályban meghatározott kötelességeinek.

10. § (1) A társadalmi szervezet valamely szervének törvénysértő határozatát bármely tag — a tudomására jutástól számított 30 napon belül — a bíróság előtt megtámadhatja.

(2) A határozat megtámadása a határozat végrehajtását nem gátolja, a bíróság azonban indokolt esetben a végrehajtást felfüggesztheti.

(3)¹⁰ A párt vonatkozásában a párt tagját az (1) bekezdésben említett jogosultság csak e törvény, valamint a pártok működéséről és gazdálkodásáról szóló törvény megsértése esetén illeti meg.

IV. fejezet

A társadalmi szervezet szervezeti rendje

⁷ A 4/A. §-t az 1993: XCII. törvény 41. §-a (1) bekezdésének a) pontja iktatta a szövegbe.

⁸ Lásd a 6/1989. (VI. 8.) IM rendeletet.

⁹ A 8. § a 2004: XXIX. törvény 109. §-ával megállapított szöveg.

¹⁰ A 10. § (3) bekezdését az 1989: XXXIII. törvény 12. § (5) bekezdése iktatta a törvénybe.

11. § (1) A társadalmi szervezet legfelsőbb szerve a tagok összessége, vagy a tagok által — az alapszabályban meghatározottak szerint — közvetlenül vagy közvetett úton választott testület.

(2) A társadalmi szervezet legfelsőbb szervét szükség szerint, de legalább öt évenként kell összehívni. A legfelsőbb szervet össze kell hívni akkor is, ha azt a bíróság elrendeli, illetőleg ha a tagok egyharmada vagy az alapszabályban ettől eltérően meghatározott hányada — az ok és a cél megjelölésével — kívánja.

(3) Az ügyintéző és képviseleti szerveket az alapszabály eltérő rendelkezése hiányában titkos szavazással kell megválasztani.

12. § (1) A társadalmi szervezet legfelsőbb szervének hatáskörébe tartozik:

a) az alapszabály megállapítása és módosítása;

b) az évi költségvetés meghatározása;

c) az ügyintéző szerv évi beszámolójának elfogadása;

d) a társadalmi szervezet más társadalmi szervezettel való egyesülésének, úgyszintén feloszlásának kimondása;

e) döntés mindazokban az ügyekben, amelyeket az alapszabály kizárólagos hatáskörébe utal.

(2) A társadalmi szervezet évi költségvetésének megállapítását és az ügyintéző szerv évi beszámolójának megtárgyalását az alapszabály — a legfelsőbb szerv helyett — a szervezet más szervére bízhatja.

V. fejezet

A társadalmi szervezetek szövetségei

13. § A társadalmi szervezetek szövetségeinek szervezetére és működésére, valamint nyilvántartásba vételére és jogképességére a társadalmi szervezetre vonatkozó szabályokat kell megfelelően alkalmazni.

VI. fejezet

A társadalmi szervezet felügyelete

14. §¹¹ (1) A párt kivételével a társadalmi szervezet működése felett az ügyészség a reá irányadó szabályok szerint törvényességi felügyeletet gyakorol. Ha a működés törvényessége másképpen nem biztosítható, az ügyész a bírósághoz fordulhat.

(2) A párt törvénysértése esetén az ügyész keresetet indít a párt ellen.

15. §¹² (1) A nyilvántartásba vételre irányuló kérelmet (a továbbiakban: kérelem) a társadalmi szervezet képviseletére jogosult személy köteles benyújtani a társadalmi szervezet székhelye szerint illetékes megyei bírósághoz, illetőleg a Fővárosi Bírósághoz (a továbbiakban együtt: bíróság). A kérelemhez csatolni kell az igazságügy-miniszter rendeletében meghatározott okiratokat.

(2) A bíróság a kérelemről nemperes eljárásban határoz, amelyre a Polgári perrendtartás szabályait – ha e törvény másként nem rendelkezik és a nemperes eljárás jellegéből más nem következik – kell megfelelően alkalmazni.

(3) Hiányos kérelem benyújtása esetén a kérelem érkezésétől számított harminc napon belül postára adott, vagy a kérelmezőnek átadott végzésben a bíróság hiánypótlásra hívja fel a kérelmezőt. A hiánypótlásra megfelelő – legfeljebb negyvenöt napos – határidőt kell biztosítani, amely kérelemre, indokolt esetben tizenöt nappal meghosszabbítható. A hiánypótlás késedelmes vagy hiányos teljesítése miatt igazolási kérelemnek nincs helye. Ha a hiánypótlási határidőt elmulasztották, vagy a hiánypótlást hiányosan, illetve hibásan terjesztették elő, a bíróság a kérelmet végzéssel elutasítja.

¹¹ A 14. § az 1989: XXXIII. törvény 12. § (6) bekezdése által megállapított szöveg.

¹² A 15. § a 2001: CVI. törvény 1. §-ával megállapított szöveg.

(4)¹³ A bíróság legkésőbb a kérelem érkezésétől számított hatvan napon belül köteles dönteni a nyilvántartásba vételről vagy a kérelem elutasításáról. E határidő számításakor a hiánypótlásra felhívó végzés postára adásától (átadásától) a hiánypótlásai, illetőleg a hiánypótlás elmaradása esetén a hiánypótlásra biztosított határidő lejártáig eltelt idő nem vehető figyelembe. A bíróság a nyilvántartásba vételről szóló határozatát az ügyészségnek is kézbesíti, a (6) bekezdésben meghatározott esetben az igazságügy-miniszter rendeletében meghatározott módon. A társadalmi szervezet tevékenységét a nyilvántartásba vételről szóló határozat jogerőre emelkedése napján kezdheti meg.

(5) Ha a bíróság a (4) bekezdés szerinti döntési kötelezettségének határidőn belül nem tesz eleget, a bíróság vezetőjének a határidő lejártát követő nyolc napon belül meg kell tennie a szükséges intézkedéseket a kérelem elbírálása érdekében.

(6) Ha a kérelem elbírálására az (5) bekezdésben foglaltak alapján nem került sor, a nyilvántartásba vétel a (4) bekezdésben meghatározott határidő leteltét követő kilencedik napon a kérelem szerinti tartalommal létrejön.

(7)¹⁴ A nyilvántartásba bejegyzett adatok változását – a változástól számított hatvan napon belül – a bíróságnak be kell jelenteni; a bejelentésre az (1)–(6) bekezdésben foglaltakat kell megfelelően alkalmazni.

(8) A nyilvántartás tartalmazza az igazságügy-miniszter rendeletében meghatározott adatokat, köztük a társadalmi szervezet képviselőjének nevét, lakóhelyét. A nyilvántartás fennálló, illetve törölt adatai, valamint a bírósághoz benyújtott iratok – a (9) bekezdésben meghatározott kivétellel – nyilvánosak, ideértve a még el nem bírált kérelmet és mellékleteit is, azokat bárki megtekintheti és azokról feljegyzést készíthet.

(9) A társadalmi szervezet alakuló ülésének jelenléti íve, valamint a társadalmi szervezet tagjairól készült – az alapszabály mellékletét képező – nyilvántartás nem nyilvános.

(10) A bíróság a társadalmi szervezet adatait számítógépen rögzíti.

16. § (1)¹⁵ A társadalmi szervezet tagja által (10. §), valamint az ügyész által (14. §) indított perek a megyei bíróság, illetőleg a Fővárosi Bíróság hatáskörébe tartoznak.

(2) A bíróság az ügyész keresete alapján

a) megsemmisítheti a társadalmi szervezet törvénysértő határozatát, és szükség szerint új határozat hozatalát rendelheti el;

b) a működés törvényességének helyreállítása céljából összehívhatja a társadalmi szervezet legfelsőbb szervét;

c) ha a társadalmi szervezet működésének törvényessége másképpen nem biztosítható, tevékenységét felfüggesztheti, ellenőrzésére felügyelőbiztoszt rendelhet ki;

d) feloszlatja a társadalmi szervezetet, ha annak működése a 2. § (2) bekezdésébe ütközik;

e) megállapítja a társadalmi szervezet megszűnését, ha legalább egy éve nem működik vagy tagjainak száma tartósan az e törvény által megkívánt létszám alatt van.

(3)¹⁶ A párt vonatkozásában a 16. § (2) bekezdésének c) pontjában említett felügyelő biztos csak a párt gazdálkodásának ellenőrzésére rendelhető ki.

17. § Ha a társadalmi szervezet olyan tevékenységet végez, amelyet jogszabály feltételhez köt vagy egyébként szabályoz, e tevékenység felett a tevékenység szerint hatáskörrel rendelkező állami szerv a hatósági ellenőrzésre vonatkozó szabályok alkalmazásával felügyeletet gyakorol.

¹³ A 2001: CVI. törvény 8. § (3) bekezdése alapján a 2002. január 1-jét megelőzően benyújtott, társadalmi szervezet nyilvántartásba vételére irányuló, a 2002. január 1-jén még el nem bíralt kérelemről a bíróságnak – a kérelem benyújtásakor hatályos jogszabályoknak megfelelően – a 2002. január 1-jét követő 90 napon belül döntenie kell. Ha a bíróság e döntési kötelezettségének nem tesz eleget, a bíróság vezetőjének a határidő lejártát követő nyolc napon belül meg kell tennie a szükséges intézkedéseket.

¹⁴ A 2001: CVI. törvény 8. § (3) bekezdése alapján a 2002. január 1-jét megelőzően benyújtott, társadalmi szervezet nyilvántartásba vett adatai változásának nyilvántartásba vételére irányuló, a 2002. január 1-jén még el nem bíralt kérelemről a bíróságnak – a kérelem benyújtásakor hatályos jogszabályoknak megfelelően – a 2002. január 1-jét követő 90 napon belül döntenie kell. Ha a bíróság e döntési kötelezettségének nem tesz eleget, a bíróság vezetőjének a határidő lejártát követő nyolc napon belül meg kell tennie a szükséges intézkedéseket.

¹⁵ A 16. § (1) bekezdése az 1989: XXXIII. törvény 12. § (7) bekezdése által módosított szöveg.

¹⁶ A 16. § (3) bekezdését az 1989: XXXIII. törvény 12. § (7) bekezdése iktatta be a törvénybe. A Magyar Közlöny 1990. évi 18. számában megjelent helyesbítésnek megfelelő szöveg.

VII. fejezet

A társadalmi szervezet gazdálkodása

18. § A társadalmi szervezet tartozásaiért saját vagyonával felel. A tagok — a tagdíj megfizetésén túl — a társadalmi szervezet tartozásaiért saját vagyonukkal nem felelnek.

19. § (1) A társadalmi szervezet vagyona elsősorban a tagok által fizetett díjakból, jogi személyek és magánszemélyek felajánlásaiból, hozzájárulásaiból képződik.

(2) A társadalmi szervezet — célja megvalósítása gazdasági feltételeinek biztosítása érdekében — gazdasági-vállalkozási tevékenységet is folytathat.

VIII. fejezet

A társadalmi szervezet megszűnése

20. § A társadalmi szervezet megszűnik feloszlással, más társadalmi szervezettel való egyesüléssel, feloszlattal, illetőleg megszűnésének megállapításával.

21. § (1) A társadalmi szervezet megszűnése esetén — a hitelezők kielégítése után — vagyonáról az alapszabály előírása, vagy a legfelsőbb szervének döntése szerint kell rendelkezni. Az ezzel kapcsolatos teendők ellátása a felszámolók feladata.

(2) Ha a társadalmi szervezet feloszlattal szűnt meg vagy megszűnését állapították meg, és a vagyon hova fordításáról nem történt rendelkezés, vagyona a hitelezők kielégítése után állami tulajdonba kerül, és azt közérdekű célra kell fordítani. A vagyon felhasználásának módját nyilvánosságra kell hozni.

IX. fejezet

Záró rendelkezések

22. § Az e törvény hatálybalépésekor működő és nyilvántartásba nem vett társadalmi szervezetek 1989. december 31-ig kérhetik nyilvántartásba vételüket. Ennek elmulasztása esetén a társadalmi szervezetet megszűntnek kell tekinteni.

23. § Az e törvény hatálybalépése előtt külön jogszabály alapján létesített, illetőleg működő társadalmi szervezetek tevékenységére, szervezetére és felügyeletére e jogszabályok módosításáig vagy hatályon kívül helyezéséig a korábbi, rájuk vonatkozó jogszabályok rendelkezései az irányadóak.

24. § Felhatalmazást kap a Kormány, hogy a társadalmi szervezetek gazdálkodó tevékenységével kapcsolatos rendelkezéseket — a politikai párt kivételével — meghatározza.¹⁷

25. § (1) A fegyveres erők és a rendvédelmi szervek¹⁸ tagjaira vonatkozóan az egyesülési jog gyakorlásának feltételeit és módját a szolgálati szabályzat határozza meg.¹⁹

(2) A szakszervezetekre és a munkáltatói érdekképviselőkre e törvény 11. §-ának rendelkezései nem terjednek ki.

26. §²⁰

¹⁷ Lásd a 114/1992. (VII. 23.) Korm. rendeletet.

¹⁸ Lásd az 1993: CX. törvény 21. § (1) és 65. § (1) bekezdését : fegyveres erők és rendvédelmi szervek.

¹⁹ Lásd a 24/2005. (VI. 30.) HM rendeletet.

²⁰ A 26. § beiktatva az 1978: IV. törvény (Btk.) 212. §-ánál. A 212. §-t az 58/1997. (XI. 5.) AB határozat megsemmisítette.

27. §²¹

28. § (1) Ez a törvény kihirdetése napján lép hatályba.

(2) E törvény hatálybalépésével egyidejűleg a hatályát veszti:

az egyesületekről szóló 1970. évi 35. törvényerejű rendelet, valamint az azt módosító 1981. évi 29. törvényerejű rendelet és az 1983. évi 27. törvényerejű rendelet;

a mezőgazdasági és élelmiszeripari ágazathoz tartozó egyes hatáskörök módosításáról szóló 1979. évi 3. törvényerejű rendelet 2. §-a;

az Állami Ifjúsági és Sporthivatalról szóló 1986. évi 9. törvényerejű rendelet 3. §-ának (4) bekezdése;

a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény 70. §-ának (2) bekezdésében a „...míg egyesületnél a felügyelő szerv hozzájárulására van szükség.” szövegrész.

²¹ A 27. § beiktatva az 1959: IV. törvény szövegébe.